

מורשה הרב מואיז נבון

שמות פרק ו ... (ח) והבאתי אתכם אֶלְהָאָרֶץ אֲשֶׁר נְשָׂאתִי אֶת־יָדַי לַתֵּת אֹתָהּ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב וְנָתַתִּי אֹתָהּ לְכֶם מוֹרְשָׁה אֲנִי יְקֹוֹק :

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת בבא בתרא פרק ח הלכה ב [עם פירוש ידיד נפש]

רבי יוחנן מתיב [מקשה ... מדוע משה הסתפק כיצד לנהג בבנות צלפחד, היה לפשוט מהפסוק : שמות ו ח] "והבאתי אתכם אל ארץ אבותיכם ... [ונתתי אתה לך מורשה]. " [הגמרא דורשת] אם מתנה למה ירושה? ואם ירושה למה מתנה? [כי לשון ירושה משמע שישראל היו מוחזקים בא"י ... ולשון מתנה מורה על העתיד לבוא... לתרץ את הקושי הזה אמרו חז"ל :] אלא מאחר שנתנה להן [משום מתנה חזר ונתנה להן [משום ירושה [כלומר, שהיו מוחזקים בארץ]. [עונה הגמרא] א"ר הושעיה [ספק היה למשה רבינו, כי כל מקום שנאמר מורשה לשון דיהא [כלומר, לשון עתיד]. [שואל הגמרא] התיבון [הקשו על מה שאמר כל מקום שנאמר מורשה לשון דיהא] והכתיב [דברים לג ד] "תורה ... מורשה קהלת יעקב" [ומה שייך כאן לשון עתיד]? אמר לית דיהא סוגין מיניה [אין לך דבר שיש בו יותר ספיקות מאשר הלימוד בתורה...]. מן דו לעי [מי שהוא עמל ויגע הרבה בתורה] היא משכח כולה [הוא מוצא את טעמיה ונימוקיה...]:

פני משה מסכת בבא בתרא פרק ח הלכה ב

התיבון. על הכלל דאמר ר' הושעיה והכתיב מורשה קהלת יעקב ומה שייך לשון דיהא על התורה ומשני אין דלית דיהא וספק יותר ממנה בתחלה כשבא להתעסק וללמוד בתורה כמה וכמה ספיקות יבאו לו ואין מבין על בוריה :
מן דהוא לעי. ואחר שהוא יגע הרבה בה הוא מוצא את כולה עם טעמה ונימוקה :

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ה עמוד א

תניא, רבי שמעון בן יוחאי אומר : שלש מתנות טובות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל, וכולן לא נתנן אלא על ידי יסורין. אלו הן : תורה וארץ ישראל והעולם הבא. **תורה** מנין - שנאמר : אֲשֶׁרִי הִגְבַּר אֲשֶׁר־תִּסְרְנוּ יָהּ וּמִתּוֹרַתְךָ תִּלְמַדְנוּ. **ארץ ישראל** - דכתיב +דברים ח' + כִּי כָּאֲשֶׁר יִסַּר אִישׁ אֶת־בְּנוֹ יְקֹוֹק אֶלְהֵיךָ מִיִּסְרְךָ, וְכִתִּיב בְּתֵרֵיהּ : כִּי יְקֹוֹק אֶלְהֵיךָ מִבִּיאַדְךָ אֶל אֶרֶץ טוֹבָה. **העולם הבא** - דכתיב +משלי ו' + כִּי נָרַ מִצָּוָה וְתוֹרָה אֹר וְדָרְךָ חַיִּים תּוֹכְחוֹת מוֹסֵר.

מהרש"א חידושי אגדות מסכת ברכות דף ה עמוד א

ג' מתנות טובות כו'. בתורה כתיב "כי לקח טוב נתתי לכם, " בא"י כתיב "על הארץ הטובה אשר נתן לך, " בעוה"ב כתיב "ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב וגו', " והוא [דברי רשב"י] מבואר :
(1) **תורה** ניתנה ע"י יסורין כי תענוגי עוה"ב הם ביטול התורה כמ"ש כך היא דרכה של תורה פת כו',
(2) **א"י** ניתנה ע"י יסורין הוא הוראה שלא נתנה הארץ לאכול פירותיה ולהתענג מרוב טובה כי יבא בזה לידי מרד בה' ח"ו כדמפורש בפרק זה בסוף הענין "פן תאכל וגו' ורם לבבך ושכחת וגו'. "
(3) **עוה"ב** ניתן ע"י יסורין בעוה"ב לצדיק למרק עונותיו כדי שיקבל שכרו משלם לעוה"ב והיינו דרך חיים לעוה"ב ע"י תוכחת מוסר שבעוה"ב.....:

~ תורה ~

תהלים פרק צד, יב

(יב) אֲשֶׁרִי הִגְבַּר אֲשֶׁר־תִּסְרְנוּ יָהּ וּמִתּוֹרַתְךָ תִּלְמַדְנוּ :

מצודת דוד תהלים פרק צד פסוק יב

אשרי הגבר - אשרי להצדיקים המעונים אשר ה' הוא המייסרם ובוה מלמד אותנו מתורתו ר"ל בזה מגלה אוזן לעשות את דבר התורה :

אבן עזרא תהלים פרק צד פסוק יב

אשרי, תייסרנו - עד שישמור מצותיך :

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף סג עמוד ב

דאמר ריש לקיש : מנין שאין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה - שנאמר זאת התורה אדם כי ימות באהל.

תלמוד בבלי מסכת מגילה דף ו עמוד ב

ואמר רבי יצחק, אם יאמר לך אדם : יגעתי ולא מצאתי - אל תאמן, לא יגעתי ומצאתי - אל תאמן, **יגעתי ומצאתי** - תאמן. הני מילי - בדברי תורה. אבל במשא ומתן - סייעתא הוא מן שמיא. ...

~ א"י ~

דברים פרק ח פסוק ה

וְיָדַעְתָּ עִם-לִבְבְּךָ כִּי כַּאֲשֶׁר יִסֵּר אִישׁ אֶת-בְּנוֹ יִקְנֶה אֱלֹהִים מִיִּסְרָךְ:

הכתב והקבלה דברים פרשת עקב פרק ח פסוק ה

מיסרך. נותן לך במצותיו מוסר נאה אל השלמות המכוון מאתו (רע"ס), וכת' אונקלוס מליף [לומד] לך.

מלבי"ם דברים פרשת עקב פרק ח פסוק ה

"וידעת עם לבבך כי כאשר יסר איש את בנו", כמו שהאב האוהב את בנו ורוצה לתת לו בית והון ונחלת שדה וכרם כשיגדל ויהיה לאיש, מקדים לחנכו בילדותו ע"י שבט מוסר וע"י יסורין כדי שיתחנך במוסר ויראת ה' ובמדות ישרים ולא יבעט בימי הטובה ללכת שובב בדרך לבו, כן ה' אלהיך מיסרך שאחר שרוצה לתת לך ארץ טובה ורחבה הקדים ליסר אותך ביסורין במה שהוליכך במדבר ויענך וירעיבך שזה היה כעין חינוך שמחנכין את הנער בתוכחת מוסר ובשבט, כמ"ש אל תמנע מנער מוסר, חושף שִבְטוֹ שׁוֹנֵא בְנוֹ וְאֶהְבוּ שְׁחָרוּ מוֹסֵר:

רש"י הירש דברים פרשת עקב פרק ח פסוק ה

וידעת וגו'. הוראת שורש "יסר" מוכחת ממקומות כדוגמת "יסר לך לקח לו קלון" (משלי ט, ז), "הוסרו שפטי ארץ" (תהלים ב, י), "בדברים לא - יוסר עבד" (משלי כט, יט), "ויסרני מלכת בדרך העם" (ישעיה ח, יא), "אשר יסרתו אמו" (משלי לא, א); וכן משם העצם "מוסר". כל אלה דיים להוכיח ששורש "יסר" - בקל ובפיעל - איננו מורה על רדייה בייסורים דוקא. קירבת "יסר" ל"יצר" ו"ישר" וכן ל"כשר" ו"קשר" מורה שזו הוראת היסוד: המייסר מבקש להביא לידי כך שרב-גווניות של כוחות תהיה מכוונת דרך קבע למטרה מסויימת, ולצורך זה הוא מפעיל את כח השפעתו באמצעים חיצוניים או בדברים הנכנסים אל הלב. מכאן שהוראת היסוד של "יסר" היא לימוד לקח, עיצוב אופי וחינוך לערכים (השוה פי' בראשית ב, ז). ...

~ עה"ב ~

משלי פרק ו פסוק כג

כִּי יֵרַ מִצְוָה וְתוֹרָה אֹרֶךְ וְדָרָךְ חַיִּים תוֹכְחוֹת מוֹסֵר:

מלבי"ם ביאור המילות משלי פרק ו פסוק כג

כבר בארתי (למעלה ג' י"א) כי המוסר הוא בהכרח, והתוכחה היא ע"י וכוח השכל, (מוסר, תוכחה. ... ובא מוסר על העבר ותוכח על העתיד) אולם המוסר שבס' זה הוא יראת ה' כמ"ש יראת ה' מוסר חכמה וכמ"ש למעלה (א' ז'), וע"י יראת ה' יתוכח אח"כ בראיות השכל ויקבל חקי החכמה מצד השכל וילך בדרך חיים:

מלבי"ם משלי פרק ו פסוק כג

תוכחות מוסר, שע"י שיקבל תוכחת השכל מן המוסר ויראת ה', ע"כ ילך בדרך חיים, (שזה החיים בעה"ב)...

- [1] יסורים: קשיים ללמד, לזכך - [2] יסורים: מסירות נפש - [3] יסורים: מוסר

רמח"ל, דרך ה' א:ב

א. הנה התכלית בבריאה היה להטיב מטובו יתברך לזולתו.... ובהיותו הוא לבדו יתברך הטוב האמיתי, לא יסתפק חפצו הטוב אלא בהיותו מהנה לזולתו בטוב ההוא עצמו שהוא בו יתברך מצד עצמו, שהוא הטוב השלם והאמיתי.

ב. ואולם גזרה חכמתו, שלהיות הטוב שלם, ראוי שיהיה הנהנה בו בעל הטוב ההוא. פירוש: מי שיקנה הטוב בעצמו, ולא מי שיתלווה לו הטוב בדרך מקרה. ... ועל כן גזר וסידר שיבראו ענייני שלמות וענייני חסרון, ותברא ברייה שיהיה בה האפשרות לשני העניינים בשווה, ויותנו לברייה הזאת אמצעים שעל ידם תקנה לעצמה את השלמויות ותעדיר ממנה את החסרונות, ואז יקרא שנתדמית במה שהיה אפשר לה לבוראה, ותהיה ראויה לידבק בו וליהנות בטובו.

- תורה, א"י, עה"ב

מ.נ. - מתנה או מורשה? שניהם! המתנה היא ההזדמנות שהקב"ה נותן לנו לרשת את שלושת הדרבים ע"י יגיעת כפינו - לרשת חיים משמעותיים.